

ARTIKULIACINIO APARATO LAVINIMAS

KODĖL IR KAIP REIKIA LAVINTI ARTIKULIACINĮ APARATĄ

Artikuliacinio aparato mankšta – viena iš svarbiausių logopedinių pratybų sudedamoji dalis. Taisyklingai tarti garsus mes galime tik dėka savo artikuliacinio aparato, kuriam priklauso lūpos, liežuvis, apatinis žandikaulis, minkštasis gomurys. Šių organų judesių tikslumas, jėga, sklandumas vystosi palaipsniui, vystantis vaiko kalbai.

Artikuliacinio aparato mankštos tikslas - išlavinti tikslus, pilnaverčius kalbos padargų judesius, reikalingus garsų ištarimui. Ypatingą dėmesį skiriame liežuviui, kadangi tai pagrindinis ir svarbiausias kalbos organas.

Pratimus siūloma atlikti keletą kartų per dieną. Iš pradžių lėtai, prieš veidrodį, vėliau, kai judesiai tampa tikslesni ir atliekami pakankama amplitude, galima daryti ir be veidrodžio. Kiekvieną judesį kartoti po keletą kartų.

Jei vaikui nesiseka atlikti artikuliacinių pratimų pamėgdžiodant suaugusįjį, galima naudoti mechanines priemones. Pvz., padėti pakelti liežuvį į viršų panaudojant medinę plačią mentelę, pagaliuką, arba pakelti liežuvį pirštais, apvyniotais marle, nosinaite. Atkreipti dėmesį ar judesiai atliekami tiksliai, greitai, ar sklandžiai pereinama nuo vieno artikuliacinio judesio prie kito.

Kalbinės motorikos lavinimą galima išradingai paversti linksmu žaidimu, paskatinant vaikus, parodydami savo pavyzdžiu, kaip atlikti vieną ar kitą pratimą.

Lūpų pratimai

- Lūpas ištempti į šonus (šypsenėlė).
- Lūpas atkišti į priekį (dūdelė).
- Abu pratimus daryti pakaitomis - lūpas ištempti į šonus ir atkišti į priekį. Pratimą daryti pravertomis lūpomis, ilgai tariant ū-y, paskui sučiauptomis lūpomis, netariant garsų.
- Išsišiepti, kad matytųsi visi priekiniai dantys, ir tokią lūpų padėtį išlaikyti 5-8 sekundes.
- „Prunkšti“ lūpomis (lūpos vibruoja).
- „Prunkšti“ lūpomis su iškištu tarp jų liežuviu.

Liežuvio pratimai

- Liežuvio galiuku braukti per viršutinius, o po to per apatinius dantis iš vidaus pusės, o po to iš išorinės. Judesiai daromi iš vienos pusės į kitą. (valom dantukus). Apatinis žandikaulis nejuda.
- Liežuvio galiuką pakaitom atremti į lūpų kampučius.
- Aplaižyti liežuviu viršutinę, po to apatinę lūpą (laižom uogienę nuo lūpų).
- Pakaitom daryti platų ir siaurą liežuvį.
- Nestipriai pakandžioti platų liežuvio galiuką („baudžiam“ nepaklusnų liežuvėlį).
- Pakelti platų liežuvio galiuką ant viršutinių dantų (iš vidinės pusės) ir tokią padėtį išlaikyti 5 sekundes.
- Platų liežuvio galiuką pakaitom atremti į viršutinius ir į apatinius dantis iš vidinės pusės

(sūpynės).

- Išlaikyti pakeltą platų liežuvį prie alveolių („kalnelis“ už viršutinių dantų) 10 sekundžių.
- Kelti liežuvio galiuką į viršų, link nosies.
- Pričiulpti liežuvį prie gomurio ir caksėti juo (arkliukas).
- Išlaikyti pričiulptą prie gomurio liežuvį 5-10 sekundžių.
- Išlaikyti pričiulptą prie gomurio liežuvį pakaitom pražiojant ir užčiaupiant burną.

KAD VAIKAMS NEATSIBOSTŲ ATLIKTI ARTIKULIACINĖS MANKŠTOS PRATIMŲ, PATEIKIU KELETĄ JOS VARIANTŲ

ARTIKULIACINĖ MANKŠTELĖ – PASAKĖLĖ

Sekite pasakaitę ir atlikite nurodytus judesius, kuriuos turėtų kartoti ir vaikas:

„Pas senelius važiavo brolis pūstažandis.“

Pasakę šį sakinį stipriai išpučiame žandus.

„Ir sesutė, visai kūdūtė.“

Žandus stipriai, taip, kad paliestų liežuvį, įtraukiame.

„Bučkis ir broliukui, bučkis ir sesutei.“

Sučiaupiame lūpas bučiniui ir pasiunčiame du oro bučinukus, kad būtų garsas.

„Pasodino visus prie stalo ir skaniausių blynų davė.“

Apsilaižome lūpas nuo viršaus iki apačios.

„Dar karštučiai! Pūskite, vaikučiai!“

Suspaudžiame lūpas ir stipriai pučiame.

„O dabar jau galime blynus lapnoti.“

Judiname žandikaulį aukštyn ir žemyn lyg kramtytume.

„Nepamirškime tik padėkoti, šypsena padovanoti.“

Plačiai, kad visi dantukai matytųsi, šypsomės, liežuvį spaudžiame prie gomurio.

„Sočiai pavalgius, žaiskime slėpynių! Broli, kur gi tu?“

Liekame užsičiaupę ir liežuviu iš vidaus paliečiame kairį žandą, o tuomet – dešinį.

„Apieškokime visus namus. Broli, aaa-ūūū!“

Truputį išsižiojame ir liežuviu perbraukiame per dantis, iš pradžių per viršutinius, o tuomet – per apatinius.

„Reikia ir kieme ieškoti! Ir kairėj, ir dešinėj!“

Išsižiojame, iškišame įtemptą liežuvį ir jį pajudiname į kairę, į dešinę.

„Ir aukštai, ir žemai!“

Liežuvį pajudiname aukštyn, žemyn.

„Štai kur brolis! Snaudžia už bačkos!“

Liežuvį susukame į vamzdelį.

„Ar jau žaisti pavargai? Ima žiovauti vaikai.“

Atsipalaiduojame ir nusižiovaujame.

„O ką veikia pavargę vaikučiai? Gulasi miegučio.“

Atsipalaiduojame, užsičiaupiame ir užsimerkiame.

DAR VIENA NUOTAIKINGA PASAKĖLĖ

4. Futbolas

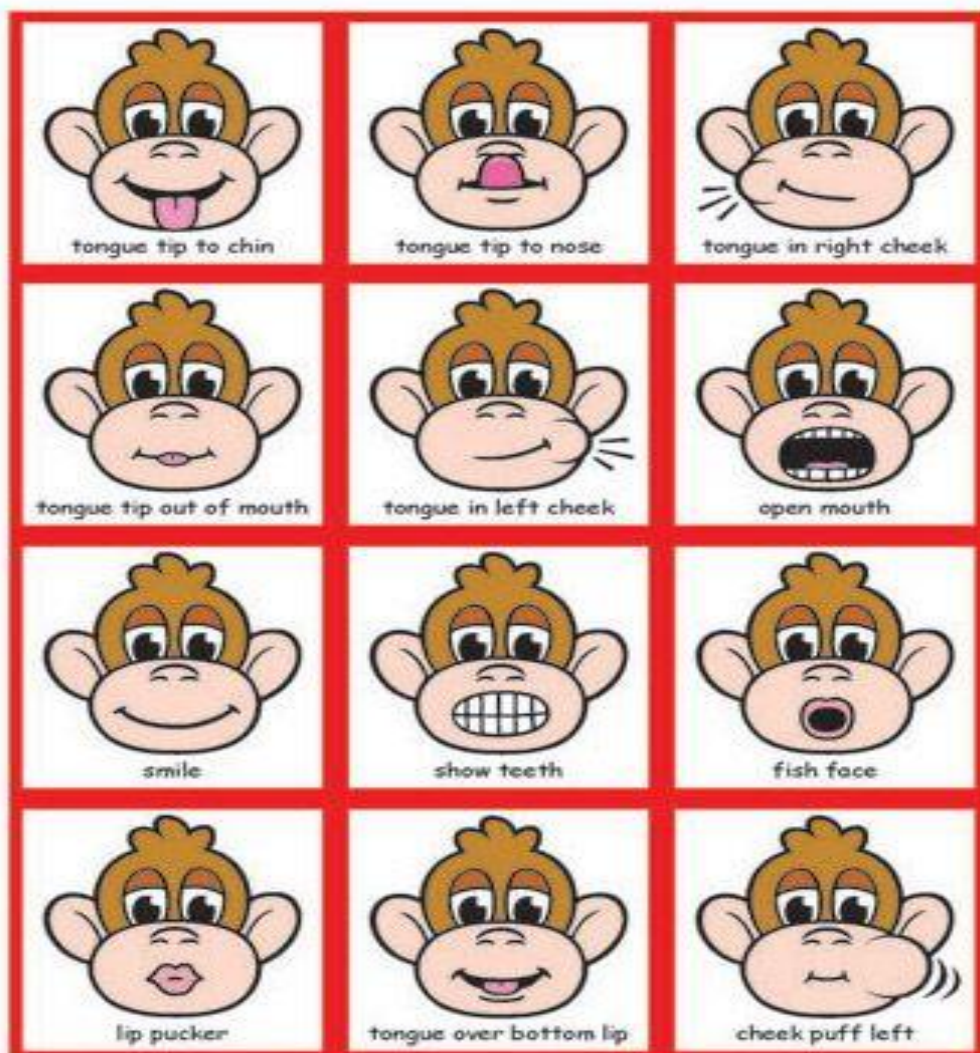
Kartą vikšrelis (**platus liežuvis guli ant apatinės lūpos**) ir sliekas (**iškišamas ilgas smailas liežuvis**) sugalvojo pažaišti futbolą. Todėl susirado aikštę (**atidaroma ir vėl uždaroma burna**), ją iššlavė (**liežuvio galiuku pirmyn atgal braukomas gomurys-pratimas „dažytojas“**), pasistatė vartus (**suspaustos lūpos pasukamos čia į vieną šoną, čia į kitą**) ir susirado kamuolį (**išpučiami skruostai**). Tuomet ėmėsi žaidimo. Pirmasis kamuolį pagavo sliekas-bum, įmušė vieną įvartį, antrą, trečią (**liežuvio galiuku stumiamas išpūstas skruostas**). Tuomet kamuolį perėmė vikšrelis-bum, įvartis: vienas, antras, trečias (**liežuvio galiuku liečiamas kitas išpūstas skruostas**). Po to sliekas pabandė iš vikšrelio perimti kamuolį, bet šis neatidavė: taip jie visą aikštę ratu apibėgo (**liežuvio galiuku skaičiuojami viršutiniai ir apatiniai dantys**). Pavargę draugai susėdo pailsėti (**iškišamas tai platus, tai smailas liežuvis**).

-Atrodo bus lietaus, - pasakė vikšrelis žiūrėdamas į dangų (**platus liežuvis lenkiamas į viršų ir į apačią**).

- Tikrai, - pritarė sliekas dairydamasis aplink, - žiūrėk, medžiai siūbuoja, vėjas kyla (**smailiu liežuviu liečiamas tai vienas lūpų kampas tai kitas**).

Nutarė, kad teškant lietui (**pliaukšima liežuviu-atliekamas pratimas „arkliukas“**) žaisti futbolą neįdomu, draugai išsiskirstė į namus, o kadangi buvo labai pavargę, netrukus užmigo (**prunkščiamas lūpomis**).

LIEŽUVIO MANKŠTELĘ GALITE ATLIKTI IR KARTU SU BEŽDŽIONĖLE,
MĖGDŽIODAMI JOS ATLIEKAMUS JUDESIOUS

PAMANKŠTINKITE LIEŽUVĖLĮ SU LAZDELE

ARTIKULIACINIO APARATO MANŠTĄ GALITE ATLIKTI IR ŽIŪRĖDAMI VIDEO.

Nuoroda:

https://www.youtube.com/watch?time_continue=11&v=HD74XUG6Rlg&feature=emb_logo

Parengė logopedė-metodininkė Vaida Bružinskienė